

SPLAV!

Omalovánka

SPLAV!

SOBOTECKÝ PRAVIDELNÝ LEHCE AVANTGARDNÍ VĚSTNÍK!

ÚTERÝ 6. 7. 2004

č. 4

Hledat na sever

Že s námi snad sousedí, že šišljají jak malé děti, že nehrajou zrovna žádnéj extra fotbal, že nemají dálnice, které by jim nepostavili Němci, že podle toho, zda jsou z německé nebo ruské části země, pijou buď hodně piva, nebo hodně vodky, že mají problémy s Jánošíkem, protože si ho pro sebe chtějí ukrást Slováci, a že k nám od nich přišel valašský trpaslík Yarpen Zirgin. Asi tolik ví průměrný Čech o stejně dobrém Polákovi. Některý našinec si ještě možná vzpomene, jak příjemné bývá se na severu ztratit, protože potom ho tam každý bude szukać.

Přes tyto občasné intimní styky jsou naše vztahy s Poláky prázdné a lidem lhostejné. Staletí společné hranice dokázala, že jsme dnes schopni pravidelně se potkávat na štítech tatranských hor nebo v restauracích kolem Štrbského plesa. Ještě štěstí, že je to pro Poláka i Čecha cizina.

Nedělejme si představu, že by současná situace byla nelidská, protože např. z obyvatel střední Asie slyšely o Češích jen nahodilé výjimky. A je to tak v pořádku, u jednotlivce stojí, minimálně z osobních důvodů, na předním místě znalost místního regionu a teprve vědom si vlastního bezpečí seznamuje se člověk více s exotikou. Stejný princip platí o nás Češích. Jsme odpradáвна otevření do německého prostoru, v určitých momentech dějin také francouzského nebo amerického. Vůči němu cítíme potřebu vymezovat se a dohánět ho, soutěžit s ním, kdežto slovanské země sledujeme s opatrností a často neoprávněnou nedůvěrou. Slované jsou pro nás vzdálení a platí to i o českém pohledu na sousední Polsko, a dokonce i Slovensko. Tak jsme se sami postavili do pozice nechtěného psa, protože za exoty zatím nepovažujeme jediný slovanský národ. Čechy.

Je pravda, že už bychom našli několik českých individualit, které pochopily důležitost našeho velkého severního souseda a které si na svém objevu udělaly aspoň částečně kariéru, ale to nestačí. Musíme být jako oni hamižní správným směrem. Dnes k tomu máme dobrou příležitost, neboť den v Sobotce je věnovaný polské literatuře a Polsku. A komu by večer šrámkovská polsko-česká křižovatka připadala jako skromná okresní lokálka, ať vsedne do rychlíku a vyrazí szukać na sever. Z Těšína vyjíždí vlaky co čtvrt hodinu.

Lukáš Novosad

~~SPLAV!~~

Vybarvená
místa bílá

Včera ráno jsem si v knihovně pročítala studii Petera Wagnera *Anketa „romské realie“, stav znalostí romských realii mezi vzdělanci*. Článek popisoval anketní výzkum, který proběhl na přelomu let

2002 a 2003 a byl iniciován *Společností přátel časopisu Romano džaniben*. Hlavní snahou bylo získat informace o obecné úrovni znalosti kultury Romů. Ukázalo se, že ta je velmi nízká i u vzdělaných vrstev obyvatelstva a stále přetrvává stereotypní vnímání.

Otázky byly rozděleny do čtyř tematických okruhů: historie a identita Romů, jejich kultura, historie, jazyk a životní styl. Dotazováni byli např. biskup církevní instituce, šéfredaktor celostátního společenského časopisu, člen vlády, poslanec sněmovny, vysokoškolský profesor, ředitel známé firmy, publicista aj.

Z výsledků vyplývá, že Češi nemají v průběhu školní docházky příležitost seznámit se ani s minimem informací o Romech a dále už si je nedoplňují. Málokdo tak například ví, že jeden z romských symbolů – kolo – vychází z kola na indické vlajce, buddhistické „dharmačakry“, která je řádem, zákonem příčiny a následku, vesmírnou spravedlností.

Neznalostí se množí předsudky a také požadavky, aby Romové ustoupili ze svých zvyků a tradic a přizpůsobili se většině. Peter Wagner píše: „Neznalost působí nejen nekulturně, ale obsahuje i potenciál kulturní genocidy, jak bylo v minulosti opakovaně v různých civilizacích prokázáno.“

Včera jste se ve Splav! u některé informace o romské kultuře dozvěděli. Pro nalezení a vybarvení zbývajících „bílých míst“ přikládám některé otázky z oné ankety. Zkuste odpovědět. Řešení bude následovat zítra.

1. Odkud pocházejí Romové? Kdy přišli do střední Evropy?
2. Jak dlouho žije většina „našich“ Romů usedlým způsobem života?
3. Odkdy žije současná romská populace na českém území?
4. Mají Romové zastoupení v mezinárodních institucích? V jakých?
5. Napadají Vás některé symboly romské identity?
6. Jaký byl osud Romů během fašistické okupace v protektorátu?
7. Jaký byl osud Romů na tisoevském Slovensku?
8. Na která romská řemesla si vzpomenete?
9. Kterého romského spisovatele, hudebníka, výtvarníka či jiného umělce znáte?
10. Znáte periodika nebo pořady, ve kterých se uplatňuje romština?
11. Myslíte si, že existují romské výrazy pro: „škola“, „univerzita“, „test“, „písemka“, „zkouška“?
12. Jak chrání Romové novorozeně před uhranutím? Znáte nějaké jiné zvyky?
13. Jaká náboženství vyznávají Romové?
14. Má romština mluvnici? Abecedu? Člen? Rody? Budoucí čas?
15. Kde a jak tráví Romové rádi dovolenou?
16. Jsou Romové dobří řidiči?
17. Znáte nějaké romské jídlo?
18. Komu fandí Romové při fotbalovém zápasu Česko – Itálie?

Marie Kantůrková

Redakce:

Lucie FERENZOVÁ, Jan HON, Jan CHROMÝ, Jiří JANUŠKA, Judita KABZANOVÁ, Marie KANTŮRKOVÁ, František MARTÍNEK, Alena NOVÁKOVÁ, Lukáš NOVOSAD, Pavel PELC, Radek SCHICH, Ondřej ŠMEJKAL, Nelly VOSTRÁ

Splav! vychází za přispění Studentské rady Studentského fondu FF UK.

Sazba byla provedena programem T_EX.

protože když žádné neprodá, tatínek jí doma nabije, nepatří mezi ty, které se vyprávějí dětem na dobrou noc. Tvůrci korejského filmu „Vzkříšení holčičky se sirkami“ se nesoustředili při svém filmovém vyprávění na samotný příběh o mrznoucím dítěti, ale použili ho jako základní kámen vědeckofantastického příběhu o zvláštním typu hry, provozované v neurčitě asijském městě blízké budoucnosti. Vzhledem k tomu, že použili takřka veškerý dostupný arzenál speciálních filmových efektů, stvořili rychlé a obrazově bohaté dílo, ve kterém i hromady mrtvol evokují spíš atmosféru parodického „Muže z Acapulca“ než válečného opusu „Zachraňte vojína Ryana“.

Radim Kučera

„Ladění“

... je poetický název časopisu pro teorii a kritiku dětské literatury. Vydává jej *Ústav literatury pro mládež* při Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Přináší zásadní informace a úvahy z této oblasti, recenze novinek i glosy k autorům klasickým, hodnotící zamýšlení jubilejní, nejednou i nekrology, vyznání spisovatelů, neopomijí ani překlady a vůbec literatury jiných národů, přičemž tu slovenskou zřizuje organicky do kontextu s českou. Nezapomíná na odborné časopisy a nakladatele. Adresa redakce: Ústav literatury pro mládež, Poříčí 7, 603 00 Brno. Cena Ladění je velmi nízká, avšak jeho hodnota pro učitelství základních škol vysoká.

Dagmar Šafaříková

Dílny

Dnešní dílna byla trojdílná – měla totiž dopolední, odpolední a večerní část. V prvním dílu zaznamenala Petra přítomnost monstra, které ovšem mělo jisté atributy atomového hříbu. Ve druhé části pisatelka absentovala, nicméně byla řeč o Kafkovi, taktéž in absentia. Třetí a závěrečná třetina začala pozorováním faráře se sítkou na motýly, poté se přistoupilo k diskusi s kamenem, byla konstatována nemravnost veškerého myšlení a na konci se z frekventantů stali vojáci, slepě se podrobující povelům „Lehni!“, „Nemel!“ apod.

Věroslužnění

Na tři doby spolkla jsem povel –
Nemel! Štěkej! Kamenuj!

Bitá bičem sunuta po laně
tempem – vzlykem – škytem

Společně doskočíme k vám

Nespustím se – dnešní přítomní
a nepřítomní též

Smrt si křídla motýlů
čechrá ve vlasech

P.S.: Michaela to pěkně napsala, mně došla invence – hoboj mě zatlumil. . .

Dagmar Michaelae

Dagmar Plamperová, Michaela Otterová

SPLAV!

vstát a popojít, aby text přednesli z jiného místa, je občas zaskočily, a tím představení ne rozkousovaly, ale přímo trhaly na kusy.

Pokud jsem navštívil amatérské představení stvořené pro lásku k divadlu, tak to byla zábavná relaxace a jsem rád, že se najdou lidé, kteří takové věci dělají. Pokud to bylo profesionální divadlo, tak podruhé bych na představení nezašel a přátelům nedoporučil. Leda by herci více zkoušeli a nejlépe něco úplně jiného.

Pavel Pelc

SPLAV!

JÍDELNÍČEK

Snídaně: Míchaná vejce se slaninou, máslo, chléb, ovocný čaj

Polévka: Hrachová polévka s uzeninou

Oběd: Varšavské zrazy, šfouchaný brambor, okurkový salát (Zrazy zawijane po warszawsku)

Večeře: Nadívané zapékané papriky, rýže (Pieprz zielony zapiekany nadziejany)

Ztráty a nálezy

Včera v pozdních večerních hodinách vkráčela do redakce černá fena labradorského retrívra silnější postavy, výrazně kulhající na levou přední nohu, s řetízkovým obojkem a uvolněnou mléčnou žlázou, odkud již neodešla.

To je ona.

Vzhledem k tomu, že samotná redakce trpí akutním hladem (což zdůrazňujeme), nemá v současné době prostředky na krmení žravé bestie, byť i milé. Majitel či případný zájemce, necht' si psa urychleně vyzvedne. Redakce je situována v Jičínské ulici 230 vedle spořitelny.

Jan Chromý

P. S. Upozorňujeme všechny čtenáře, že se redakce Splav!u poměrně pravidelně rozrůstá také o své miláčky. V současné době disponujeme čtyřmi psy a z důvodů naléhavé potřeby zachovat zdravou živočišnou rovnováhu vás žádáme: Kočky! Dejte nám!

Těší se pánská část redakce

Resurrection of the Little Match Girl

Pohádky Hanse Christiana Andersena obvykle příliš neoplývají optimistickým náhledem na svět a „Holčička se sirkami“ nepatří mezi výjimky. Příběh o malé holčičce, která se na Silvestra jednoho roku brodí sněhem rozsvíceného velkoměsta a snaží se prodávat sirky,

PROGRAM

09.00

Recepce polské literatury v Čechách po druhé světové válce, doc. PhDr. Petr Poslední, CSc.

Přednáška

sál spořitelny

11.00

Autorské čtení polské těšínské básnířky Renaty Putzlacher

sál spořitelny

13.30

Beseda s doc. PhDr. Petrem Posledním, CSc.

sál spořitelny

15.00

Vernisáž výstavy Kniha a literatura v polské plakátové tvorbě

sál spořitelny

15.30

Janusz Glowacki: Fortinbras se opil

Poslech rozhlasové hry

Režie Dimitrij Dudík

Šrámkův dům

17.00

Koncert duchovní hudby

M. Kejmar (trubka), J. Kejmar (trubka) a J. Pokorná (varhany)

chrám sv. Máří Magdalény

17.15

Diskuzní klub

zahrada Šrámkova domu

19.30

Slawomir Mrozek - Na širém moři

Divadlo Tréma 29, Praha

Hra klasika polského absurdního dramatu

SPLAV!

Režie, scéna, kostýmy Petr Gruša
sál sokolovny

21.30

Resurrection of Little Match Girl

Korejský film na motivy H. Ch. Andersena
Promítání filmového klubu
městské divadlo

SPLAV!

táhlé tóny do reprodukované hudby. Jeho improvizované vystoupení neodradilo tolik lidí, kolik by se dalo čekat. Mládež vytrvala a vychutnala si linoryty spolu s nápoji ze „zahradní restaurace“. Starší generace reagovala na produkci Mistra Silencia rozpačtěji, ale vyskytly se u ní i optimistické hlášky typu „Fagotista sice nestál, ale fungoval“. Hudebník se rozehrával zvolna. Vrcholné číslo „Vzývání kostelních zvonů“ předvedl nečekaně přesně ve 21.00. Pak svým fagotem rozháněl neposlušné psy.

Na vernisáži se oba umělci předvedli jako nefalšovaní „míroví myslitelé a prolegalizační vegetariánští blázni“. Od prvních chvil bylo zřejmé, že výtvarník si nepotrpí na dlouhé proslovy a hudebník si potrpí na vybrané nápoje. Zhlédli jsme autentickou alternativu, která – i přes výhrady, které k jejímu vystoupení máme – probudila dosud ospalý ročník Šrámkova festivalu z letargie.

Marie Kantůrková a František Martínek

Potřeba kontinuity

Rozhovor s doc. PhDr. Petrem Posledním, CSc.

Pane docente, měli bychom spolu hovořit o situaci v polské literatuře v druhé polovici dvacátého století, ale myslím, že jedná-li se o rozhovor pro festival věnovaný českému jazyku a literatuře, měli bychom se pokusit o maličko srovnávací pohled. Začnu svou malou srdeční záležitostí: V čem vidíte, v době, o kterou nám jde, ten nadnárodní úspěch polské literární fantastiky? Mám na mysli například Stanislava Lema nebo v současné době Andrzeje Sapkowského.

Já si myslím, že tu kromě vyprávěcích postupů, reflexivní a úvahové složky textu a faktu, že autoři opírají svá vyprávění o znalost určitých technických a civilizačních problémů a že je promítají do své fantaskní vize, hraje obrovskou roli celková pozice polské literatury v Evropě. Poláci po druhé světové válce nepřestali udržovat kontakty se světem – ty naopak narůstaly: Autoři samozřejmě sledovali zahraniční novinky a spolupracovali i se zahraničními časopisy, které se na tento žánr zaměřovaly. A nejen to, oni se přímo podíleli i na evropských či světových antologiích, a to i bez ohledu na společensko-politickou situaci, která se v Polsku po druhé světové válce podobně jako u nás vytvořila. Ta spolupráce začala dost brzo, už v půli 50. let.

Polská komunistická vláda nebránila na rozdíl od československé nijak zásadně kontaktům se Západem, dokonce ani studijním pobytem, které u nás v té době byly těžko představitelné. Lem a další se tedy nechali inspirovat různými podněty zvenku, ale zároveň sami vnášeli do evropského nebo světového kontextu své specifické vidění a konfrontovali ho s vývojem v této žánrové oblasti v širším než polském měřítku.

Třetí zdroj – a to je podobné jako v české literatuře – jsou starší kořeny: už na přelomu století třeba významná osobnost Żulawského v tomto žánru vědecko-fantastické literatury. Samozřejmě byly i pokusy v meziválečném období. Vůbec bych řekl, že se dařilo tomu typu literatury, který se jakoby vzdaloval empiricky zaměřenému vyprávění, že se dařilo literatuře, která byla jakousi fantaskní projekcí představ autorů o světě. Příklad za všechny je Stanisław Ignac Witkiewicz. V Polsku se vždycky spíše dařilo konceptuální próze, která je intelektuálně pojatým modelem světa. Základy pro tuto žánrovou oblast jsou tedy širší. . .

Kořeny a úspěchy této literatury ve světě spočívají asi také v obrovské polské epické tradici.

Ano, a ta tradice je velmi diferencovaná. Nejen z hlediska žánrového, ale i z hlediska myšlenkového pojetí světa. Z hlediska, které já zrovna příliš v lásce nemám, z hlediska světónázorového. Z hlediska různých estetik. Ta epika je prostě bohatší, diferencovanější,

2v1

Radý, příběhy ze života, nápady, odpovědi na nejčastější otázky. Jak si vyhlédnout vhodný objekt? Kde vhodný objekt potkat? Začít a nechat začít. Jak se neztrapnit? Balit, či (ne)být sbalen? Způsoby balení. Kdy začít s balením? Metoda postupného rozbalování. Proč k balení potřebuji instruktáž?

Tři muži na jevišti. Publikum rozděleno na dvě části, nalevo muži, napravo ženy. Přednáška, dvě pohlaví v jednom divadle. Instruktáž o tom, jak být opravdu super (i když zásadní je o tom nemluvit). *Autentické* inzeráty, časopisy o šťastném životě plném šťastného sexu, texty populárních písní – Mensch und Tunnel mě s nadhledem, ironií a vtipem instruovali na cestě společností hledající svou superstar: chci-li mít v této společnosti úspěch u druhého pohlaví, musím se tímto návodem řídit. Asi nechci.

Lucie Ferenzová

Existují dva druhy smíchu. . .

Představení „2 v 1“ divadelního souboru „M. U. T.“ (Mensch und Tunnel) pojednalo o tom, kterak úspěšně získat partnera z řad neznámých lidí. Jednalo se o čtenou přednášku třemi herci, kteří občas povstali, aby přednášeli text z jiného místa v zaplněném sále než ze židle.

Je nutno říci, že během celého představení byl slyšet ze sálu smích a obecnost nakonec herce odměnilo dlouhým potleskem. Mne samotného, jako majitele mnoha cenných zkušeností, kterak partnera nezískat, představení nemohlo nezajímat. Leč brzy jsem prohlédl, že autor nehodlá sdílet nic nového, pouze chce pobavit koláží v rámci daného tématu křížem krážem odkud nikam se sázkou na vtipy, kterým se zasměje každý. Píseň Dalibora Jandy na závěr určitě pobavila, ale myšlenku ani pointu nenahradila.

Potěšilo mne, že ač jsem seděl vzadu, slyšel a rozuměl jsem velmi dobře. Herci působili zkušeně a přirozeně, ale zamrzela jejich nepřipravenost, či snad nesoustředěnost. Délku dramatických pauz většinou určovala doba, než si herec uvědomil, že je na řadě s přednesem, případně našel text. Také okamžiky, kdy měli herci

byla sentimentální, ale byla prostá a dobrá „jako chleba“, jak říkají Romové.

Mgr. Alena Nováková

má velkou tradici. Navíc už od dob romantismu, který mísil žánry a žánrové oblasti, a dokonce i druhové principy – mísil epiku s lyrikou – se vytvářely základy pro intelektuálnější pojetí literatury. Dokonce ze sociologického hlediska to lze provázat se šlechtickou kulturou, případně s tím, že pokud tedy vznikalo měšťanstvo a měšťanské estetické citění, tak bylo taky specifické a spíš se týkalo jenom některých specifických oblastí Polska, třeba Krakova a okolí nebo Poznaně a okolí nebo Lvova – pokud jde o východní pohraničí, byly to specifické oblasti. Ale vlastně nevytvořila se silná střední třída společenská, takže to říkám jenom proto, že literatura a pojetí literatury vysoce intelektuální bylo do značné míry podmíněno i vlivem šlechtické kultury a tím, že si Poláci neustále připomínali – a dělají to vlastně dodnes – tradice té šlechtické kultury. A to je nejen příklad romantismu, ale právě třeba klasicismu, který byl v Polsku velice rozvinutý a velice silný, anebo různých podob barokní literatury (v době barokní se rozvíjela šlechtická gavenda), a tak bychom mohli pokračovat dál.

A ještě jedna poslední myšlenka. Poláci – a platí to dodnes – mají větší povědomí o literárních tradicích a toto povědomí neustále ožívají, čili neustále se o tradice přou, diskutují o nich a přetvářejí ty tradice staré.

Souvisí to s tím, že polská tradice je schopna se s cizími vlivy vyrovnávat a přebírat je, kdežto česká spočívá v odmítání?

V Polsku je vlastně takové rčení, že Polák neustále přemítá o polských záležitostech. Dokonce se říká slon a polská záležitost, čímž se myslí, že cokoli nahlížíme okamžitě jako problém z hlediska polského. To samozřejmě působí trochu směšně, zejména díváme-li se českýma očima. Ale tam to má své opodstatnění, poněvadž Poláci – i historicky vzato – se neustále měřili a chtěli se měřit s tím, co bylo cizí, jiné, druhé. Čili tam je historicky velice starý princip dialogičnosti. Vymezování se vůči něčemu. Ať to míníme jako sílu cizí, nepřátelskou, anebo jako sílu přátelskou, blízkou. Ale neustále je to vymezování vůči druhému.

Samozřejmě bylo to dáno přelomem 18. a 19. století, kdy začaly zábrony a dělení Polska, a pokračovalo to přes celé 19. století, až do konce první světové války. Ale není to důvod hlavní, je jich tam celá řada. Nepochybně obrovské vystěhovalectví, které se táhne do hloubky 19. století a dál. Dále geopolitické postavení Polska, které má kořeny už ve středověku. Ta stará polská jagellonská idea, Polsko od moře k moři. Na té ose severojižní, ale také dokonce i na ose západ–východ! Na rozdíl od nás Poláci přece jenom měli výboje na východ, zabírání území na východě – propojené nejen se záměry mocenskými –, které vedly např. k vytvoření polsko-litevské unie kdysi, ale ony byly opodstatněné nábožensky. Byla to – zejména ve středověku – varianta bojujícího křesťanství. Proto tam také vznikla ta představa, která dodnes dožívá, že Polsko je nejvýchodnějším vyslancem křesťanství na ose západ–východ, že je i dokonce nejvýchodnějším obráncem naopak západního křesťanství, západní kulturní tradice. Samozřejmě to vrostlo do různých mýtů, legend a stalo se to stereotypem. Dneska je to velice kritizované a diskutované a v podstatě už to mizí. Ale bylo to hodně diskutované téma hlavně v první polovině 20. století, zejména to byl jeden ze stěžejních myšlenkových principů Pilsuckého republiky ve 20. a 30. letech. V tomto duchu pak byla vychovávána mládež, hlavně gymnaziální, ale i univerzitní, a samozřejmě se kolem toho vedly spory. Říkám to proto, že to je další z mnoha aspektů, které měly vliv na odlišnost polské otevřenosti a tradice té otevřenosti.

Nesmíme zapomínat, že vliv na tuto otevřenost mělo 18. století, které bylo v Polsku kontinuální. Byla tam normální kontinuita veš-

Žereme papouška, žereme rybu

... Než se „démoni narovnali do kádě“ a dojeli do Sobotky, čas zahájení vernisáže výstavy *Linozářez se výrazně posunul. Chodit pozdě je podle Ondřeje výsadou umělců a výstava nemá být uprdlá.* . .

Ondřej Skalák, umělec vystavující linoryty v sobotecké knihovně, se narodil v roce 1975. Vyučil se knihářem a tiskařem, poté se přesunul do Prahy, aby se dále vzdělával v oboru umělecký design. Účastnil se amatérských soutěží, např. soutěže mladých talentů Kult v Ústí nad Labem, a průběžně vystavoval: v galerii *Létající koberec* ve Slaném, v galerii *Karlova 25* v Praze a na proslulém festivalu *Děčinská nádhery*. Živí se zakládáním a údržbou zahrad. Další náplní jeho dnů je působení v kapele *Reggae ortodox*. Společně s *Uraggan Andrew* je můžete zhlédnout zde v Sobotce 10.7. při zakončení festivalu.

Nefalšovaný undergroundový umělec Mistr Silencio.

Výstava zahrnuje retrospektivně tvorbu deseti let, což, jak autor prozradil, není časté. Uvidět můžete naturalisticky, expresivně laděné linoryty zaplněné hmyzem, zvířaty (apokalyptická chobotnice, ryba, pes aj.), lidmi žeroucími papouška, rybu, meloun a mouchy či jen spočívajícími ve vlakovém kupé. A pokud budete chtít koupit nebo vidět další autorovy vize, vězte, že další výstava bude následovat v galerii *Ve Věži* v Mělníce, specifickém prostoru, kde výtah jezdí skrz pět pater a s nápoji zastavuje přímo na vašem stole.

Hudební doprovod vernisáže obstaral nefalšovaný undergroundový umělec *Mistr Silencio*. V době, kdy osazenstvo festivalu dlelo v divadle, pilně se na své vystoupení připravoval na zahradě Šrámkova domu. Před vernisáží se ho podařilo vzkřísit z opojení (investigativně jsme vypátrali, že požil dvaatřicetiprocentní vodku v množství větším než malém, dokonce z vlastních zásob (!), a několik piv), a tak mohl zvolna složit svůj skládací fagot a vřhat

keré kultury přes všechny dějinné křižovatky, které Poláci prožívali. To nebylo jen období hluboké krize a sporů šlechty a panovníků, to bylo i období rozvoje kultury, to bylo i období připomínání si antických vzorů, to bylo období neobyčejného rozvoje právě klasicisticky zaměřené polské literatury.

Kompletní text rozhovoru bude po skončení festivalu k nahlédnutí na stránkách www.splav.cz

doc. PhDr. Petr Poslední, CSc., * 7.2.1945 v Písku, 1963–1968 studoval češtinu a dějepis na FF UK, vyučuje na PedHK a FFUK, v Polsku působil na univerzitách v Katovicích a ve Varšavě, v různých polských kulturních organizacích a v 90. letech jako vedoucí kulturního oddělení Českého centra ve Varšavě; publikoval např. knihy: *Hranice dialogu* (1998), *Paměť hor* (1999), *Měřítka souvislostí* (2000), *Krok ze stínu* (2002), *Polské literární symboly* (2003).

Za rozhovor děkuje Lukáš Novosad

mateřského jazyka bude výhodnější pro jejich zapojení do společnosti. Posлуhači včerejšího odpoledního semináře měli možnost poznat právě v paní docentce Mileně Hübschmannové jednu z těch, která se i v oněch nepříznivých časech zasazovala o původní tvorbu v romštině. I díky ní jsme mohli vyslechnout fascinující texty Tery Fabiánové, Eleny Lackové, Margity Reiznerové a dalších mimořádných romsky píšících autorů. Obohacující zážitek.

Alena Nováková

Josef Vojvodík na prvním sezení své interpretační dílny.

Na cestě k společné západoslovanské kultuře?

Kulturní politika a literární vztahy v rámci československo-polské konfederace v exilu 1940–1943

„My spisovatelé musíme své národy naučit mít se rády.“ Těmito slovy zahájil český spisovatel František Langer 19. května 1941 společnou schůzi československého a polského **Exilového PEN klubu** v Británii. V bombardovaném Londýně se sešli představitelé české, slovenské a polské kultury, aby navázali nový vztah Polska a Československa. Dělalí to, co se jim zdálo „přirozené“ a nutné – spolupracovali v rámci exilové kulturní scény. Západoslovaniští spisovatelé a kulturní zástupci se scházeli, aby spolupracovali na kulturním poli v okamžiku největšího ohrožení.

11. listopadu 1940 uveřejnily československá a polská vláda společné prohlášení s cílem vytvořit konfederaci obou států. Založeny na demokracii a svobodě chtěly oba státy i na kulturním poli těsně spolupracovat ve všech záležitostech. „My Slované,“ shrnoval ministr zahraničí v exilové vládě Jan Masaryk, „musíme spolupracovat nikoliv pod titulem panslavismu, nýbrž s povznášejícím programem svobodné Evropy.“

Na kulturním poli byl zahájen proces seznamování a poznání. Pečlivě sledovaly obě strany vzájemně svůj tisk. Oficiální hlas československého exilu, časopis *Čechoslovák*, uveřejnil nejen informace týkající se aktuálních polských událostí, ale hned také článek o polském listopadovém povstání a zajímavosti o polských spisovatelích. *Čechoslovák* informuje o vydání souboru válečné prózy Antoniniho Boguslawského. Propagovaly se též knihy v anglickém jazyce, například knížka *All about Poland* J. H. Retingera.

Během roku 1941 jasně vystupuje naléhavá potřeba učinit kulturní kontakty konkrétními. Přitom získávalo psané slovo čím dál tím větší význam. Na začátku se obě strany dohodly na třech hlavních bodech kulturní spolupráce: 1) zvýšení počtu překladů, 2) uspořádání přednášek a 3) „organizace vzájemného poznání obou jazyků“. Byly konstatovány nedostatky ve výměně na diva-

Žužika

Poslech rozhlasové hry *Žužika* autorky Eleny Lackové byl příjemným doplňkem romistického dne. Hra byla nastudována koncem osmdesátých let v Českém rozhlase pod vedením režiséra Josefa Melče. Byl to tehdy jeden z mála oficiálních kulturních počínů týkajících se romské tematiky. Hra čerpá z prostředí tradiční romské osady s typizovanou kulturou a sociální strukturou. Velkou roli zde hraje rovněž prvek magie, přítomný zejména v postavě tajemné hrdinky Žužiky, která představuje jakýsi božský dar propůjčený lidem. Lidé ovšem nejsou dokonalí a právo podržet si tento dar ztrácejí vinou vlastní slabosti. Obecné mytologické schéma je doplněno romskými specifiky – tradičními řemesly, posvátnými rodovými svazky, vírou v přítomnost zemřelých předků i hrdostí na vlastní identitu, která zazněla v nejdramatičtějších okamžicích hry ve zvolání „Jsme přeci Romové“. Příběh byl skvěle vygradován a citlivá dramatizace zanechala v posluchačích dojem teskná, přesně v duchu romských písní, jež hru doprovázely. Mimořádně silné bylo také herecké obzazení. V roli vypravěče vystoupil Rudolf Hrušínský, ústřední manželskou dvojici Sándora a Magy s citem ztvárnili Josef Somr a Věra Galatíková. Jako odlehčení působila figurkovitá Iva Janžurová v roli jejich potřeštěné sousedky. Hra byla příkladem mimořádně kvalitní původní rozhlasové tvorby. Pro posluchače bylo jistě výhodou, že byli do základů tradiční romské kultury předem zasvěceni. Věděli tedy například, co je to mulo (duch zemřelého předka) nebo jak funguje romská vzájemnost a pomoc. *Žužika* byla natočena v „gadžovském“ provedení a stylizaci (jinak tomu v osmdesátých letech ani být nemohlo), přesto to však bylo provedení mimořádně kvalitní, ozdobené výbornými hereckými výkony. Autorům se podařilo zprostředkovat alespoň fragmenty původní romské kultury v podobě originálních písní. Teskná pramenící z v podstatě jednoduchého příběhu *Žužiky* nebylo rozhodně banální, hra Eleny Lackové ne-

Paní Čermáková pojala celé představení velmi osobně, až intimně, hodně mluvila o svých pocitech, vyznala se z celoživotní touhy „najít tajemství na dně očí romských dětí“. Vysvětlila také, že v hledání už pokročila, ale že před padesátkou není možné naléznout. Vzhledem k tomu, že věkový průměr redaktorů Splav!u je přibližně 22 let, budeme se moci k tomuto názoru kvalifikovaně vyjádřit až na 76. ročníku Šrámkovy Sobotky.

Ondřej Šmejkal

delním poli, rovněž i v rozhlasu. Navíc si přály vzájemné poznání v umělecké činnosti a na hudebním poli. *Čechoslovák* poznamenal: „(. . .) bude to nesporně inspirací pro nové talenty a jejich vývoj.“

Potom se setkali polští a českoslovenští novináři, aby vypracovali tiskovou dohodu. Při projednávání byl předním představitelem Polska spisovatel a novinář Zygmunt Nowakowski. Píše, že konfederace polsko-československá je nejen „manželství z lásky, ale také z rozumu“. Jak mělo toto manželství vypadat, zůstalo většinou nejasné. Najít společné vlastnosti a symboly se ukázalo obtížné. V polském vysílání Radia Free Europe byl označen T.G. Masaryk podle polského způsobu myšlení za „apoštola osvěty“ a „velkého Slovana“. Další skupina českých, slovenských a polských novinářů se sešla v Chicagu.

Konkrétním výsledkem spolupráce byla mimořádná vydání největších novin československého a polského exilu *Čechoslovák* a *Wiadomosci Polskie*. 21. listopadu 1941 vycházelo v Londýně „polské číslo“ *Čechoslováka*, které je věnováno Polákům. Poláci tentokrát psali pro české čtenáře. Spisovatelka Maria Kuncewiczowa, která byla velkou přítelkyní Čechů a Slováků, psala ve svém eseji *Proti hydře vzpomínek* o problémech československo-polské spolupráce. Mimořádné vydání obsahuje také polskou prózu. V centru pozornosti je Mickiewiczova báseň *Pani Twardowska*. Další básně jsou *Drahá vlast* a *Varšavská koleda* Stanisława Balińskiego, *Vše Antoniniho Slominiského* a *Škola* Juliana Tuwima.

Právě tak vycházelo 15. června v Londýně „československé“ číslo polských novin *Wiadomosci Polskie*. Sprátcem spisovatelé Antoni Slominski a Viktor Fischl uveřejnili společně báseň Viktora Fischla *Dwa Miasta*, která vypráví o osudu měst Varšavy a Prahy v roce 1939. Maria Kuncewiczowa popsala svoje vzpomínky na Prahu v článku *Pan X. z Pragi*. Na poli jazykovědy se také rýsovalo sblížení. Český spisovatel Gustav Winter navrhuje vytvořit společný vědecký výbor (wspólna komisa naukowa), který by měl za úkol přiblížit odbornou terminologii obou národů, hlavně z fonetického hlediska. Navrhovány byly výměny mezi knihovnami, společné recenze vědeckých publikací, československé vědecké semináře na polských univerzitách a polské na českých. Gustav Winter tvrdil, že válka dala literatuře společný rys, jenž doposud chyběl. Většina lidí považovala setkání českých a polských spisovatelů za pozitivní vzhledem k tomu, že vzájemná poznávání obou literatur mohou přinést polské exilové literatuře kvalitu a české exilové literatuře, která byla málo vydávaná a byla závislá na vládní podpoře, možnost ve větší míře publikovat. V českém čísle *Wiadomosci* se nacházela i báseň *Dwa Miasta* od Viktora Slonimského, přeložená Antonim Slonimským.

Další z forem kulturního transferu byly společné kulturní výbory. Zvláště zajímavé byly oficiální výbory v Londýně, ale i v jiných městech (New York, Chicago, Jeruzalém, některá města v Argentíně atd.). 13. května 1941 se setkali v londýnském Stratton House představitelé polské a české kulturní scény k prvnímu zasedání Polsko-československého kulturního výboru a dohodli se spolupracovat co nejtěsněji. Požadovalo se mimo jiné vydání společného periodika v západoslovanském jazyce a v angličtině. Dále byla požadována výměna vědeckých spisů, vydání příručního slovníku, velkého česko-slovensko-polského slovníku, překladů, děl literárního kánonu a publikací o vzájemných vztazích na kulturním, historickém a jazykovém poli, vypracování projektu nauky českého, slovenského a polského jazyka v západoslovanských oblastech, vytvoření společného institutu podle vzoru *British Council* a další záměry. Posledním dotykem bylo řešení otázky společného písma. Po druhém

Zahrada plná gadžů

Odpolední semináře s přednášejícími jsou další soboteckou novinkou. Na počátku stál nápad využít potenciálu přicestovavšího odborníka nejen pro dopolední přednášku, ale také pro navazující práci seminářového rázu. V minulém roce se takovýto více méně spontánně vzniknuvší projekt velmi vydařil. Josef Vojvodík hovořil s účastníky Sobotky v intimnější atmosféře zahrady Šrámkova domu o hermeneutické literární metodě. Tehdy vznikla myšlenka „kulatého stolu“ navazujícího na frontální přednášku.

Docentka Milena Hübschmannová se k odpolednímu semináři ochotně propůjčila. V příjemné atmosféře zahrady Šrámkova domu (kupodivu nepršelo!) se sešlo početné publikum. Dopolední osvěta udělala své, posluchači se nadšeně nechali zasvěcovat do tajů romské kultury i odpoledne. Milena Hübschmannová je nejen romistkou, je také obdivovatelkou romské literatury a sama podporuje a propaguje autory píšící v tomto jazyce. Odpolední sezení se tak podobalo spíše osvětové besedě (v dobrém slova smyslu). Posluchači využívali vědeckého a zejména zkušenostního potenciálu Mileny Hübschmannové a paní docentka ochotně odpovídala, dokládala historkami a zařazovala literární ukázky ve výborném podání Hany Kofránkové. Ze zajímavých témat, kterých se paní docentka dotkla, stojí za zmínku otázka romského náboženství. Romové svou původní představu božstva (jako jistého panteistického principu) celkem bez potíží propojili s katolickou věroukou. Populární je dodnes zejména ženský božský princip, který spatřují například v Panně Marii nebo v „romské“ světici Sáře. Další okruh otázek se týkal jazykového obrazu světa v tradiční romské komunitě. Ve srovnání s „gadžovskou“ komunitou je totiž okruh tradiční romské rodiny mnohem širší, rodové a rodinné svazky jsou zpravidla pevnější, a to se projevuje i v jazykové rovině. V romštině se tudíž neobjevují mezi námi tak populární černé vtipky na thyně (ty mezi Romy naopak fungují jako skutečné druhé matky) a neexistuje negativní potenciál spojený s označením macecha.

Během povídání zaznělo z úst paní docentky několikrát slovo „gadžo“, což upoutalo pozornost posluchačů. Toto označení neromského etnika je dnes pro Romy běžným obratem, ale i paní docentka musela přiznat, že je spojeno s mírným negativním zabarvením. Původně tento výraz znamenal obyvatele vesnice („vidláka“, jak doplnil vnuk Mileny Hübschmannové Ondřej Mánek) a je co do stylové platnosti srovnatelný s výrazem cikán.

Dozvěděli jsme se, že Romové písemně zaznamenávali svou slovesnost až během posledních desetiletí. Romština totiž nebyla považována za jazyk vhodný pro psaní, a to ani Romy samotnými, natož ostatní společností. Během předrevolučních časů se soudilo, že naprostá asimilace Romů spojená se zavržením jejich

zasedání 23. května 1941 došlo k omezení činnosti výboru. V roce 1942 se sešli polští a českoslovenští zástupci opět, ale tentokrát bez formulování velkých a nových projektů.

Už 11. ledna 1941 zorganizovali českoslovenští a polští spisovatelé (Nowakow-ski, Xawery Pruszyński a jiní) sdružení v národních **Exilových PEN klubech** společnou večeři a rozhodli se úzce spolupracovat. Spolupráce měla velký úspěch. Hlavní důvod dobré spolupráce byl vliv předsedů československého a polského **Exilového PEN klubu** Marie Kuncewiczové a Františka Langra. Zejména Maria Kuncewiczowa se snažila vytvářet propojení mezi národy. 19. května 1941 uvítala členy československého PEN klubu na party institutu *Polish Heart*. 6. června 1941 navštívili Poláci Československý institut. Viditelný výsledek této spolupráce byl překlad románu *Alarm* Antoniho Slonimského Viktorem Fischlem, zmínka o československém válečném utrpení v románu *Cudzoziemka* Marie Kuncewiczové, vydání sbírky poezie *Z wojennej poezji Czechosłowacji* roku 1944, v níž se nachází básně mnoha československých exilových a domácích básníků (např. Viktora Fischla, Ivana Blatného a Františka Halase).

Ale i ve vzdálené Americe se sblížili polští, slovenští a čeští spisovatelé. Centrem spolupráce byl kroužek okolo Adolfa Hoffmeistera v New Yorku, kde se v ateliéru Antonína Pelce scházeli Ježek, Werich a Pelc se Slováky a Poláky. Také se scházeli v bytě Juliana Tuwima. Adolf Hoffmeister přeložil část Tuwimovy sbírky poezie *Kwiaty Polskie*. Každý mluvil svým jazykem a navíc se mluvilo rusky. V listopadu 1942 vyšlo zvláštní vydání československého literárního časopisu *Zitřek* s básněmi Wladysława Broniewského, Marjana Hemara, Antoniho Slonimského, Juliana Tuwima a Aleksandera Wata v českém jazyce.

Je jasné, že hluboké poznání na kulturním poli nebylo Čechům, Slovákům a Polákům dopřáno, protože po roce 1943 Československo a Polsko podlehlo vlivu Sovětského svazu.

Co zbývalo, byly nejen vzpomínky na přátelství, ale i vzpomínky na polskou, českou a slovenskou kulturu. Byl to jedinečný a neopakovatelný pokus vytvořit společnou kulturu. Zůstaly také přátelské styky mezi lidmi. Viktor Fischl přijel do Polska později jako diplomat a po válce pracovala nová generace Čechů, Slováků a Poláků až do převratu v roce 1948 za nových podmínek na československo-polské spolupráci.

Mathias Becker

Akce a reakce — pokračování

Okurkoví básníci děkují

S autorem „Okurkové sezóny“ Lukášem Novosadem si rozumíme. Nejde nám přece o nic jiného než o společnou řeč, kontakt, komunikaci. A také o vzájemnou informovanost. Vždyť teď už víme, že redaktori Splav!u, když pracují, sedí za stolem, na kterém mají své počítače. Je totiž pozitivní a cenné nahlédnout do zákulisí, podkrytí jejich intimní svět.

A že bychom našim bratřím od Splav!ku cosi zakazovali? Třeba rýt černým písmem na bílé stránky výroky autorit, přestože si myslíme, že by se měly spíše tesat do kamene? No to prosím ne!

Pohlédli jsme si vzájemně do obličejů, byť ze strany. Vtiskli jsme si je do paměti a víme už, že když se na ulici příště potkáme, aktivně

Naše nevědomost a ignorance zajistila romské literatuře mezi ostatními letošními soboteckými tématy smutné výsadní postavení. Včera jsme se ale mohli přesvědčit, že obecná nevědomost není to jediné, čím je romská kultura, a hlavně literatura hodna pozornosti. Pohled, který nám na ni zprostředkovala Milena Hübschmannová, ukázal, že teď a tady, a přece mimo nás ignorantský zrak probíhá proces zajímavý z hlediska kulturněantropologického, literárně- i jazykovědného, proces, o němž, jak jsme se domnívali, se dá dočíst už jen v historických příručkách – jakési nové, romské národní obrození. Kdo chce, může právě teď pozorovat přerod ústní tradice v písemnou. Ten proces ovšem probíhá ve specifických podmínkách, pod vlivem soužití s většinovou kulturou, která pro něj nemá pochopení a která jej přesto spoluutváří. A tak se setkáváme s literaturou, která vychází z tradic rodinných ság, z vyprávění „takovejch dekameronků“ i z reflexe strastiplného soužití s gadži. A hlavně z autentického prožitku bez estétského patosu od stolu, jaký předvádějí redaktori Splav!u. Na včerejší přednášce ostatně bylo vidět, že Milena Hübschmannová je touto literaturou odchována. Přednáška vycházela – podobně jako právě romská literatura – hodně z osobních prožitků: Hübschmannová se zabývá romskou literaturou od jejích počátků na konci šedesátých let. Své vyprávění protkala spoustou osobních vzpomínek, a přednáška se tak nesla v lehkém duchu, který ještě oživovalo recitační duo Dany Duplejové a Hany Kofránkové. První romsky a druhá česky deklamovaly na povel přednášející romské básně, Dana Duplejová nadto jednotlivá témata přednášky doplňovala (rovněž na povel přednášející) svým romským pohledem.

Nejvíc posloužila Hübschmannová romské literatuře právě živou a přístupnou formou, kterou posluchače s několika autory seznámila. Romská literatura je vděčná za každého nového čtenáře a podle všeho si jich včera v sále spořitelny a později při besedě v zahradě Šrámkova domu několik našla. Nevím, jestli by se jí to podařilo na základě nějakého příliš „vědeckého“ pojednání. Ale kdoví, třeba by romská literatura obstála i před nároky přísných literárních vědců. To je výzva pro Josefa Vojvodíka a jeho dělníky. . .

Jan Hon

Bud' me svorni, černá je barva naše

Nevyzradme nic co víme, mlčenlivost chrání nás. Tento foglarovský motiv přesně vystihoval mé první dojmy z *Představení Multikulturního centra Praha*. Název jsem totiž mylně interpretoval tak, že členové onoho centra představí náplň své práce. Ve skutečnosti se však paní Jarmila Hanuah Čermáková o své mateřské organizaci téměř nezminila a prezentovala především svou vlastní básnickou tvorbu.

„Chci káně, řeklo cikáně,“ začínala její první báseň. Na tomto krátkém dvojverší lze demonstrovat hlavní rysy celé její poezie. Krátké, rychlé verše s důrazem na zvukomalebnost, bohužel však občasná na úkor obsahu. Básně přímo vybízejí k hudebnímu zpracování, ostatně paní Čermáková běžně vystupuje s kytaristou, který její recitaci podbarvuje. Ten však byl zdravotně indisponován a do Sobotky nedorazil.

Hřeby mou tíhu neunesou,
Magdalskou nechám se svést,
a sebehlubší rána v prsou
vesele si začne kvést. . .

(Co hlava Jana Křitele?
Že Tys neměl přítele?!)

Myosotis. Dcera svého otce a své matky, plodí zrovna tohle a nemůže zpátky. „Učím se žít s abstraktnem svých vlastních snů, však viděna být jen v konkrétnu.“

Spánkem bdít

Přeplaveme přes řeky
a tam navěky
přestaneme lhát
a krást sny.

Ve velikém upleteném svetru
poručíme větru
a přinese nám letní klid
– spánkem bdít.

(na druhé straně řeky sníme kilo
fialových bonparů. Staré sváry
vyřeší naše ulepené jazyky.)

Jitření

Kvílet tak jitem procitnutí
Už když zatahují závěsy
A okno naproti ještě blouzní
A hlavu hřebelcuje blesk.

Dnes ráno

Ale dnes ráno to nejde.
Dnes ráno mě každá myšlenka
bolí.
Dnes ráno holuby slétli z věže
naráz.

Naráz nezastavíš náraz.
Dnes ráno jsou mé vlasy
neučesány.
A v hlavě mám vítr.

Naráz nezastavíš náraz.
Srdce ponížené i v prosbě.
Dnes ráno to nejde

Připravila Marie Kantůrková

se pozdravíme. Ačkoli i to ze strany. Vzletná jiskra britkého kritika v nás zažehává studné a rmutné plamínky na vysutých špičkách našich napršených nosů.

Stejně tak oceňujeme i moderní investigativní metody Marie Kantůrkové, která, neodhalivši svou totožnost, „na zahradě Šrámkova domu asi dva metry od našeho stolu“ odhalila všechny v skrytu našich zhrzených duší zakleté křivdy.

Jak Lukáš Novosad sám píše: „Má glosa už patří jinam.“ Bohužel pro čtenáře nenapsal kam. My autorovi popřejeme, ať míří za svou glosou. Tedy do prdele!

Noví čeští básníci a jeden a půl prozaika – Csóka, Jirous, Syslová, Tejčková

Okurková sezóna II.

Zužující se společnost rozzlobených básníků vytrvává v obraně svých textů. V současnosti čtveřice autorů si bohužel nedokáže uvědomit, že výroky typu „bratřím od Spláv!ku“ napadá celou redakci časopisu Splav!, a ne jen mou osobu, o kterou předpokládám jde. Chci upozornit, že stanovisko redakce není unifikované a že básníci beze studu napadají také redakční zastánce letos oceněných textů! Takové chování je nehodné autorů textu nejen jako umělců, ale především jako lidí.

Stejně tak nerozumím, proč je opakovaně podsouváno M. Kantůrkové, že psala cosi o křivdě. Je to evidentní lež. Básníci mají na mysl mé dvě věty „Všechna ta křivda a nepravda! Básník nemá být ublížený.“ a já bych byl velmi spokojen, kdyby napříště nebylo s mými texty manipulováno. Kdo jiný než básník by měl mít větší úctu k přesnému, pravdivému slovu.

Všímám si ve druhé reakci čtyř básníků ještě dvou bodů. Poprvé, touze i v publicistickém textu psát jazykem vzletným, plným básnivé tíže. Příklad nejjasnější: „Vzletná jiskra britkého kritika v nás zažehává studné a rmutné plamínky na visutých špičkách našich napršených nosů.“ Nemusím si ani sám všimnout toho, nakolik je podobný postup nemístný, stačí mi ještě jednou zacitovat z první kritické reakce autorů: „. . . by prospělo více racionálna stojícího na solidních základech argumentace než na pojmovém patosu, vzletné rozhořčené kritice. . .“ Prosím autory, aby byli tak laskaví a alespoň si v atacích neprotiřečili. Za druhé, oceňuji, že autoři se autoři opřeli o evidentně nejslabší místo mého článku Okurková sezóna I. a dokázali se od něj odrazit do takové hloubky.

Chci se – doufám naposled – vrátit k celému problému. Vyjádřím se jenom k básním uveřejněných v sobotním prvním čísle časopisu Splav!. Raději podotýkám, že jde o mé osobní stanovisko, které pochopitelně může být mylné nebo úplně špatné.

Báseň Nely Hanelové Modlitba za déšť nemohu považovat za výbornou, je-li zcela evidentně poznamenána přítomností Karla Šiktance. Obyčejné a básnický vděčné téma ženské touhy je čtenáři šifrováno v textu, který se svou stavbou náramně podobá Šiktancově cyklu Adam a Eva. Už samotný název básně Modlitba za déšť odkazuje k „předbásni“ cyklu, k Modlitbě k bohyni Mnemosyné. Hanelové držení rýmu, prostota věty, grafická podoba strof dokazují, že autorka zná svého básníka až do jemností. Báseň Modlitba za déšť je velmi povedeným epigonem, ale bude-li autorka dál takto formálně suverénní a pokud dopřeje svému básnickému vidění vlastní hlavu, napíše brzy svou báseň zásadní.

Vladimíra Vacátka Podivní strýcové, podivné tety jsou přesně právě jako rapový text, neboť dodržuje pravidla žánru, jednoduché poplívání poměrů doby a hned v další strofě stejně jednoduchou moralistní pointu textu. To vše bez zásadních, nevšedních obrazů.

Do svědomí nám sáhla i Milena Hübschmannová

I když se Milena Hübschmannová nejdřív zdráhala, přece zahájila svou včerejší přednášku o romské kultuře zákeřně. Zeptala se, jestli je v publiku někdo, kdo četl alespoň jednu knížku romského autora. Jestliže nám podle Františka Martínka sáhla včera do svědomí Martina Šulcková, jak nazvat tuto podlost Mileny Hübschmannové? V celém publiku se našly dva nesmělé hlásky, které se přiznaly k četbě romských pohádek.

Zůstává záhadou, proč autor ve druhém verši náhle opustil jinak naprosto pravidelné rytmické členění verše a stvořil jiné. Je to textově nezdůvodnitelné, bezpředmětné a rušící.

Kohouti od Marty Jirousové jsou textem vyspělejšími, se skácelovským efektem sekaných veršů a zamlčených slov. Náhlý noční milostný prožitek s opravdovým chlapem ale potřebuje zprůhlednit, vyčistit a vzpomenout na čtenáře, který u toho nebyl.

U Ondřeje Janíka si cením odvahy vrhnout se do maličkostí a prostoty skutečnosti. Je z toho patrná víra v téma, Janíkovi odpadá ten mezi spisovateli stále bolestnější problém o čem. Oko už vycvičené na detail by ale mělo začít rozvažovat, o čem ještě ano a o čem je to už zbytečné. Záliba v tichosti potom ostatní přehluší.

Českým básníkům jsem odpověděl. Protože si myslím, že by nebylo dobré dále otravovat čtenáře Splav!u naší polemikou, budu rád za váš případný poslední psaný ohlas, ale nadále bych se chtěl raději dohadovat ve tmavých, černých a hlubokých místech Sobotky.

Lukáš Novosad

⊘ Kdo volí obyčejně ⊘ sobolí — čo bolí to prebolí

Nikoleta Csóková, Marta Jirousová, Ondřej Sysel a Michal Tejček, úspěšní literární soutěžící a zároveň příležitostní dopisovatelé Splav!u, věnovali našemu časopisu část svého odpoledne. Ačkoli se poznali až v Sobotce, působili jako dobře sehraný tým se společně vyladěnými názory.

Jaké tedy jsou naše mladé literární naděje? Všichni píšou takřka od malička, ale to, co považují za své vážněji míněné pokusy, řadí do posledních dvou až tří let. Mají humanitní vzdělání nebo se o něj pokoušejí. Mají rádi lektorské sbory Šrámkovy Sobotky, protože jim dávají možnost se o své tvorbě něco dozvědět. První odezvu na svá díla získávají od kamarádů. A do jednoho mají rádi pivo.

Rozdílně přistupují k vábení múz. Marta Jirousová raději třeba půl roku nic nenapíše, než aby v sobě za každou cenu hledala téma k psaní, zatímco Michal Tejček klidně přiznává, že občas večer sedne nad prázdný papír a píše pro ukrácení volného času.

Rozpačitou reakci vyvolá dotaz na kopírování, ať vědomé či nevědomé. Nejdřív jen Ondřej Sysel připustí, že k nechtěnému kopírování občas dojde, nakonec se ale všichni shodnou, že na to, aby se člověk něčemu takovému vyhnul, už toho bylo na světě napsáno příliš mnoho. Marta Jirousová navíc pro své básně čerpá inspiraci v korespondenci od svých přátel.

Dlouze jsme se pokoušeli vyřešit i jádro neshod mezi básníky a některými členy redakce, avšak bez úspěchu. Říká se, že dobrý kov zvoní, když se o něj uhodí, jenže co dělat, když nám dobré kovy zvoní na obou stranách? Fyzický konflikt je zjevně nevyhnutelný. Nelze než se pokusit alespoň o udržení gentlemanké úrovně. Splav! tímto žádá sdružení mladých literátů, ať ze svého středu vybere nejlepšího střelce a nechť se tento i se svým sekundantem dostaví dnes odpoledne do redakce.

Ondřej Šmejkal

⊠ Pokračujeme. ⊠ Ted' už bez Ortena.

Výzva k dodání Vašich příspěvků do redakce byla vyslyšena. Dnes je tedy možné se s některými z nich blíže seznámit. Obě autorky následujících básní si samy napsaly malé entrée, takže nezbývá než popřát dobré čtení.

Pavla Fridrichová neumí psát lyriku a pořád se tím vytahuje. Pavla Fridrichová o sobě říká, že bude komerčně úspěšným básníkem a nikdy se k tomu nevyjadřuje. Pavla Fridrichová je pouze tisková mluvčí svých múz – s případnými reklamacemi se proto obraťte na ně.

Taková bestie

Pane Bože,
to jsem opravdu taková bestie,
že mi nepřísluší
usínat, snít a probouzet se
mezi lidmi?

Proč mě hřejí
a hladí jen
moje slzy?

Proč se mám
vařit ve vlastní krvi?
Která utíká nahoru jak mlíko
a připaluje se o skutečnost?

Když on
tak růžově spí,
po vzoru odloženého kašpárka
nohu přes nohu,
mírně vychýlený levý bok.

Umřu bez Tebe

Umřu bez Tebe!
Na první větvi se oběsím!
Ráno mě najdou
Bílou sochu
Mumii zoufalství. . .
Třeba mě pak vystaví
na Rudém náměstí
Tvého srdce

Pokora

Přiznám, Kriste Ježíši,
svým činem jsi mne zahanbil,
přibíl jsi se na výši,
abys dobře viděn byl.

Použil jsi k tomu činu
také roušku Verončinu
a Pilátovy ruce bílé,
slzy Tvoji matky milé,
chléb bez kvaše,
rty Jidáše,
co sklouzly se po Tvé tváři;
tak se přijde k svatozáří?!